

FN's flygtningeorganisation undsiger den dansk-irakiske hjemsendelsesaftale

Da FN i 1951 fremlagde Flygtningekonventionen, var Danmark et af de første lande, der skrev under. Vi underskrev også en protokol til den i 1967, hvor vi forpligtede os til at samarbejde med FN's Flygtningehøjkommissariat, UNHCR, som leder og samordner den internationale beskyttelse af flygtninge.

UNHCR har den 28. maj i et brev til Integrationsministeren kritiseret den dansk-irakiske hjemsendelsesaftale fra 13. maj: Memorandum of Understanding (MoU).

UNHCR fremhæver, at irakere fra fem provinser i det centrale Irak, samt bestemte grupper i Irak, har ret til international beskyttelse. Tilbagesendelse til det centrale Irak udgør en risiko for, at asylansøgerne bliver udsat for *refoulement* (hjemsendelse til tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling). Og Danmarks brug af Udlændingeloven, samt opfordringen til de afviste irakere om frivillig hjemsendelse, må ikke resultere i manglende international beskyttelse, for dem, der har behov for det i Danmark.

UNHCR mener desuden, at tilbagesendelse skal ske til det sted, asylsøgeren kommer fra, og først når forholdene er til det. De skal ikke til et sted, hvor de er internt fordrevne. Heller ikke når det gælder etniske eller religiøse mindretal fra et område, bør de placeres i et andet område, hvor de er en del af flertallet. Danmark bør ikke tilbagesende asylansøgere til det nordlige Irak som internt fordrevne, hvis de ikke er hjemmehørende dér, men overveje at give asylansøgere humanitær opholdstilladelse. Uanset at den irakiske regering i aftalen har lovet at beskytte de hjemsendte, er det uden for dens muligheder.

Det officielle formål med MoU er:

"at lægge fundamentet for en tæt koordineret, faseopdelt og *menneskelig proces* med *hjælp til tilbagesendelse af irakere* i Danmark, som respekterer at *frivillig hjemsendelse er vigtigst*, og som *tager hensyn til vilkårene i Irak* og vigtigheden af en *sikker, værdig og holdbar hjemsendelse*."

Lad os se, om disse plusord holder:

Er det en *menneskelig proces* at tvangsudsende irakere, der har opholdt sig i Danmark i op til 12 år? De fleste vil blive deporteret uden økonomiske midler, og deres gamle bolig eller job, som de efterlod ved flugten, står nok ikke parat til dem i Irak. Børnene vil have problemer med at klare skolegangen, da de kun har fået ringe eller ingen undervisning i arabisk, og over en tredjedel af asylbørn har behandlingskrævende psykiske problemer. De fleste voksne er psykisk nedbrudte af det lange ophold i skiftende asylcentre med permanent stress, afmagtsfølelse, lediggang, og udsættelse for motivationsfremmende foranstaltninger. Uden adgang til arbejde eller uddannelse i mange år, er mange blevet uarbejdsdygtige. En del er desuden tidligere blevet tortureret og har krigstraumer.

Ifølge aftalen skal familien hjemsendes samlet, hvis alle medlemmerne er omfattet af aftalen, og familiesammenføring skal i alle tilfælde respektere nationale og internationale love. Men her respekterer dansk lov netop ikke international lov, og familier er før blevet splittet ved tvangsudsendinger fra Danmark! Mindreårige må ikke hjemsendes alene, før man har fundet slægtninge til dem eller har fundet en anden mulighed for omsorg for dem. Øvrige sårbare grupper er der ikke specifikke aftaler om.

Hjælp til tilbagesendelse af irakere i Danmark:

Ifølge MoU vil Danmark betale for udstedelse af rejsedokumenter og for hjemtransporten af irakere til deres endelige destination i Irak. Danmark vil endvidere *positivt overveje at yde støtte* til konstruktions- og rehabiliteringsprojekter mhp. at reetablere arbejdspladser for tilbagevendte i Irak, idet der tages hensyn til Iraks behov for rekonstruktion i en bredere sammenhæng. Konkret er der ingen løfter.

Frivillig hjemsendelse er vigtigst:

Da tvungen deportation er mulig efter hjemsendelsesaftalen, har regeringen 14. maj afskaffet tilbudet til irakiske asylansøgere fra det centrale og sydlige Irak om opkvalificering og en sum penge, hvis de frivilligt vil rejse tilbage til Irak.

Tager hensyn til vilkårene i Irak:

Af UNHCR's responsum fremgår, at:

"- fremskridt på det sikkerhedsmæssige område i Irak er fortsat skrøbelige, mens større uløste politiske problemer udgør en risiko for fornyet vold. Desuden er der høj arbejdsløshed, mangel på brændstof, elektricitet, vand, kombineret med mangelfuld sundheds- og uddannelsesvæsen, hvilket betyder potentielle problemer med nød og uholdbar reintegration" og:

"Irak har i øjeblikket kun ringe eller ingen kapacitet til at absorbere et større antal tilbagevendte. Før man engagerer sig i større tilbagesendelser, bør betingelserne være på plads for en succesfuld og holdbar frivillig tilbagesendelse af irakere i sikkerhed og værdighed".

Sikker hjemsendelse:

UNHCR skriver: "Trods en positiv udvikling mht. sikkerhed og på den politiske front siden midt i 2007, er de irakiske myndigheder endnu ikke i stand til at yde borgerne den basale beskyttelse mod generaliseret vold og overtrædelse af menneskerettighederne".

" Ingen irakere fra de fem centrale provinser eller irakere som tilhører særlige identificerede risikogrupper fra de sydlige provinser og Al-Anbar bør tvangshjemsendes før der sker mærkbare fremskridt i sikkerheds- og menneskerettighedssituationen i landet."

Hertil kan føjes, at udover etniske og religiøse uroligheder, borgerkrig og terroraktioner, er der stor risiko for kidnapning, sådan som det er sket med tidligere "frivilligt" returnerede irakere. I 2004 tog en afvist irakisk mor tilbage med sin dreng på ca. 7 år. Han blev kidnappet og myrdet, da moderen ikke kunne betale løsesummen. To tilfælde af kidnapning er dokumenteret i UNHCR's og Dansk Flygtningehjælps undersøgelse af årsager til, at tidligere frivilligt hjemsendte er kommet retur fra Irak. For mange hjemvendte udgjorde det en særlig sikkerhedsrisiko at komme fra Danmark, da Danmark er upopulært i Irak pga. Danmarks deltagelse i krigen og Muhammedtegningerne; de måtte forsøge at skjule, at de kom fra Danmark. Desuden risikerer tilbagevendte flygtninge fra vestlige lande kidnapning og pengeafpresning, da mange irakere tror, de har penge. En kidnapning, der blev kendt i Danmark, var af Abdul Karim, som var flygtet fra tortur under Saddam Hussein. Efter afslag på asyl i Danmark blev han udvist og udrejste i slutningen af 2006. Han blev kidnappet i Irak og mishandlet, men løsladt, efter hans familie havde fået forhandlet løsesummen ned til et beløb, de kunne betale. Flere irakere har ikke hus eller familie, de kan bo hos, og ingen steder, de kan skjule sig, når det er nødvendigt i Irak.

Værdig hjemsendelse:

Kan en tvungen hjemsendelse af psykisk nedbrudte mennesker med politiledsagelse og strips om hænderne, uden penge, til et land med høj risiko for terror, forfølgelse og kidnapning være værdig?

Holdbar hjemsendelse:

UNHCR understreger i sit responsum vigtigheden af, at flygtninge først bør returneres, og med relevant hjælp, når det kan ske til deres hjemsted, og forholdene er til det. Flere internt fordrevne indebærer en risiko for nye etniske og religiøse konflikter og fortsat destabilisering af Irak.

Konklusionen er, at aftalens formål ikke står til troende!

Folketingets Udvalg for Udlændinge og Integration bad i et spørgsmål om MoU Integrationsministeren om at forholde sig til UNHCR's retningslinier. Det blev besvaret sådan: "Afgørelser om asyl træffes af Udlændingesservice og Flygtningenævnet, der er et domstolslignende organ. Alle afgørelser træffes efter en konkret og individuel vurdering på baggrund af de oplysninger, der foreligger om asylansøgerens hjemland. UNHCR's anbefalinger om sikkerhedssituationen indgår som et vægtigt element i de danske asylmyndigheders afgørelsesgrundlag. Det er vigtigt at være opmærksom på, at den tvangsmæssige udsendelse af afviste asylansøgere alene er en udførelse af de afgørelser, som asylmyndighederne har truffet."

Integrationsministeren og regeringen vasker altså hænder: de udfører kun, hvad et domstolslignende organ har afgjort, bl.a. på grundlag af UNHCR's anbefalinger. Men Flygtningenævnet har jo netop ikke givet asyl til folk fra det sydlige og centrale Irak, sådan som UNHCR har anbefalet det fra slutningen af 2006 – april 2009! Eller til asylansøgere fra det centrale Irak og en række særlige grupper som anbefalet i april 2009. Og regeringen har konstant lagt pres på irakerne for at rejse hjem, skønt UNHCR siden 2004 har henstillet til værtslandene om at undlade dette.

I et brev af 11. juni 2009 skriver Flygtningenævnet bl.a.: "UNHCR's anbefalinger vedrørende behandlingen af asylansøgere fra Irak er af generel præget karakter og er ikke retligt bindende for Flygtningenævnet". Men det er ikke rigtigt: UNHCR undersøger forholdene i hele Irak, og både deres tidligere og aktuelle anbefalinger bygger herpå. Anbefalingerne fra april 2009 er nuancerede og skelner netop mellem forholdene i de forskellige provinser. Når Flygtningenævnet vælger at se bort fra UNHCR's advarsler mod *refoulement*, overtræder det udlændingeloven § 7, 2 og den europæiske menneskerettighedskonvention, art. 3.

Flygtningenævnet, som afgør sagerne, anvender denne definition, for at en flygtning kan få asyl: "Det er en betingelse for opholdstilladelse efter (udlændingelovens) § 7, at udlændingen **efter en konkret og individuel vurdering** må anses for at være i risiko for forfølgelse eller overgreb".

Men i **udlændingelovens § 7** står der:

§ 7. Efter ansøgning gives der opholdstilladelse til en udlænding, hvis udlændingen er omfattet af flygtningekonventionen af 28. juli 1951.

Stk. 2. Efter ansøgning gives der opholdstilladelse til en udlænding, hvis udlændingen ved en tilbagevenden til sit hjemland risikerer dødsstraf eller at blive underkastet tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. En ansøgning som nævnt i 1. pkt. anses også som en ansøgning om opholdstilladelse efter stk. 1.

Og i **flygtningekonventionen** artikel 1 a står der:

For nærværende konventions formål skal udtrykket "flygtning" finde anvendelse på enhver person, der som følge af velbegrunnet frygt for forfølgelse på grund af sin race, religion, nationalitet, sit tilhørsforhold til en særlig social gruppe eller sine politiske anskuelser befinder sig udenfor det

land, i hvilket han har statsborgerret, og som ikke er i stand til - eller på grund af sådan frygt, ikke ønsker - at søge dette lands beskyttelse.

Når Flygtningenævnet afgør sagerne *efter en konkret og individuel vurdering* – betyder det, at en stor del af de flygtninge, som er berettiget til asyl efter flygtningekonventionen, ikke får asyl. De tilhører nemlig typisk en forfulgt gruppe, ligesom jøder, romaer, sindssyge og homoseksuelle gjorde det under 2. verdenskrig. Flygtningenævnet har sagt *efter en konkret og individuel vurdering* så længe, at det har glemt, hvad der står i flygtningekonventionen og udlændingeloven.

På Flygtningenævnets hjemmeside står der: "Flygtningenævnet er et *uafhængigt, domstolslignende* organ. Flygtningenævnet er således uafhængigt af den politiske proces og kan ikke modtage direktiver fra regering eller folketing. Nævnets medlemmer er ligeledes uafhængige og kan ikke modtage eller søge instruktion udefra".

Men hvad mening giver denne påståede *uafhængighed*, når det ene af de tre medlemmer i et nævn er udpeget af Integrationsministeriet? Disse omfatter bl.a. Integrationsministeriets kontorchefer for Udlændingelovskontoret, for Kontoret for Visum, Udsendelser og Humanitære Sager, og for Familiesammenføringskontoret. Hvordan kan man opretholde en uafhængig holdning til asylsager, når man er involveret i formulering af nye love, administration og klagesagsbehandling på området? Ved kontorcheferne ikke, hvad ministeren mener?

At Flygtningenævnet ikke er *domstolslignende* fremgår af, at sagerne forløber bag låste døre, uden adgang for offentligheden, normalt uden adgang til vidneførelse og med stærk begrænsning i, hvad der må fremlægges af bevismateriale. Der er heller ikke adgang til at *appellere* afgørelsen til en rigtig domstol eller til Ombudsmanden. Ligeledes er sagerne typisk ikke *oplyst* lige så godt som i almindelige retssager. Påstande om *tortur* undersøges i mange tilfælde ikke. I flere tilfælde er asylansøgere, der før har været tortureret, sendt tilbage og på ny blevet tortureret i hjemlandet.

Et afslag har som konsekvens, at ophold nægtes med efterfølgende pligt til udrejse. Og for at presse folk, der ikke tør rejse ud og ikke kan tvangshjemsendes, anvendes "motivationsfremmende foranstaltninger": flytning til udsendelsescenter (Sandholm eller Avnstrup), kantine- eller kostpengeordning, fremmøde hos politiet 1-2 gange om ugen mhp. at blive presset til at underskrive en aftale om frivillig hjemsendelse, - og i sidste ende fængsel i ubegrænset tid. Det belaster yderligere disse mennesker, der er flygtet fra deres eget land, og typisk lever i årevis i isolerede asylcentre uden at måtte arbejde, uddanne sig eller selv vælge, hvor de vil bo.

At den nye danske udvisningspolitik og umenneskelighed påfører asylansøgerne enorme lidelser, tilsidesætter retsprincipper og principper om magtens tredeling, er åbenbart ligegyldigt i forhold til formålet: at undgå flygtninge i Danmark! Havde vi valgt at respektere asylansøgere og flygtninges menneskerettigheder, ville de fleste asylansøgere bl.a. alle flygtninge fra det centrale og sydlige Irak have fået asyl. Og havde vi haft en smule menneskelighed eller anstændighed, ville alle asylansøgere, der havde opholdt sig i længere tid i Danmark, have fået opholdstilladelse.

I gamle dage i Danmark brugte man drukning for at finde ud af, om en kvinde var en heks. Hvis en mistænkt efter langvarig tortur ikke ville indrømme heksekunster, blev sagen afgjort ved, at hun blev kastet i en brønd. Sank hun til bunds og druknede, var hun en ærlig kvinde; men flød hun ovenpå, var hun en heks, og så blev hun taget op og brændt på bålet.

I dag bruger vi "motivationsfremmende foranstaltninger" som en langvarig tortur, og hjemsendelse i stedet for drukning. Hvis en asylansøger bliver myrdet eller tortureret efter at være hjemsendt, var

vedkommende nok alligevel ærlig og burde have haft asyl. Får vedkommende humanitær opholdstilladelse skal personen alligevel ristes over en ild, hver gang opholdstilladelsen skal fornyes, - og hjemsendes, så snart integrationsministeriet mener, at sygdommen er bedret!

Giv os menneskeligheden tilbage i Danmark!

Anne Nielsen er formand for SOS mod Racisme, Danmark.